

PRZEWODY DOKTORSKIE ZAMKNIĘTE
WYDZIAŁ POLONISTYKI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
ROK 2011

- [a: dane personalne doktoranta/doktorantki;
- b: tytuł pracy;
- c: słowa kluczowe;
- d: data otwarcia przewodu;
- e: dane personalne promotora/promotorki;
- f: dane personalne recenzentów;
- g: data nadania stopnia doktora;
- h: abstrakt]

1

a) **BIESIAGA Monika**

- b) Wykład z historii w świetle lingwistyki tekstu (na przykładzie praktyki akademickiej z lat 2006-2008)
- c) tekst, dyskurs, styl naukowy, wykład
- d) 23 I 2008
- e) prof. dr hab. Władysław Śliwiński
- f) prof. dr hab. Stanisław Koziara (UP), prof. dr hab. Renata Przybylska (UJ)
- g) 26 I 2011
- h) Praca przynosi monograficzną charakterystykę wykładu akademickiego z historii jako specyficznej formy podawczej. Dysertacja składa się z czterech części, z których każda odpowiada kolejnemu poziomowi charakterystyki tekstu. W części pierwszej omawiane jest ukształtowanie leksykalno-stylistyczne wypowiedzi, w części drugiej gramatyczno-tekstowe, w części trzeciej dyskursywne (relacje: osobowe, temporalne oraz lokatywne). Część czwarta, gatunkowa, przynosi opis wykładu z historii jako typ tekstu oraz wskazanie miejsca owej formy podawczej w uniwersum różnych wzorców komunikowania (pisemnego, oralnego, naukowego, potocznego).

2

a) **BUDZIK Justyna**

- b) Zadomowienie i wyobcowanie – o sytuacji pisarzy polskich w Kanadzie
- c) zadomowienie, wyobcowanie, samotność, tęsknota
- d) 4 X 2006
- e) prof. dr hab. Wojciech Ligęza
- f) prof. dr hab. Zbigniew Andres (UR), prof. dr hab. Aleksander Fiut (UJ)
- g) 29 VI 2011
- h) Praca poświęcona jest kondycji pisarza polskiego w Kanadzie, rozpatrywanej w kontekście dychotomii zadomowienia i wyobcowania. Problem ten zaprezentowany został głównie w oparciu o twórczość liryczną sześciu poetów polsko-kanadyjskich: Bogdana Czaykowskiego, Andrzeja Buszy, Floriana Śmieji, Wacława Iwaniuka, Edwarda Zymana, Marka Kusiby i Romana Sabo. Jednym z najważniejszych zagadnień analizowanych w dysertacji jest

zagadnienie przestrzeni fizycznej i symbolicznej, które pojmowane są tutaj jako obszary zadomowienia bądź wyobcowania. Bogdan Czaykowski przedstawiony został jako poeta nieustannie przemierzający obydwie przestrzenie, a w końcu odnajdujący swoje miejsce w szeroko pojmowanym uniwersum. Natomiast Andrzej Busza to twórca, który zadomowił się w symbolicznej przestrzeni kultury europejskiej. Sporo miejsca zajmują w dysertacji rozważania poświęcone roli pamięci w życiu polskiego poety egzystującego z dala od ojczyzny urodzenia. Dylemat istnienia pomiędzy dwoma światami – przeszłym i teraźniejszym – mocno wpisuje się nie tylko w lirykę Czaykowskiego, ale i Śmieji i Iwaniuka. Powroty do kraju urodzenia odbywają się dosłownie, i za przyczyną pamięci, która łagodzi tęsknotę i samotność, jak dzieje się to w przypadku Śmieji, lub też ją wzmacnia, czego przykładem jest poezja Iwaniuka.

Powody, dla których życie poza krajem rodzinnym może oznaczać stałe niezadomowienie zaprezentowane zostały na przykładzie poezji Edwarda Zymana, zaś korzyści płynące z faktu przebywania z dala od swego „centrum” odsłania twórczość Kusiby i Sabo.

3

a) **CZARKOWSKA Agnieszka**

b) Paraboliczność w polskiej prozie historycznej lat 1956-1989

c) Historia literatury, literatura współczesna, proza historyczna, paraboliczność

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Jerzy Jarzębski

f) prof. dr hab. Jacek Petelenz-Łukasiewicz (UWr), prof. dr hab. Anna Łebkowska (UJ)

g) 28 IX 2011

h) Przedmiotem rozprawy jest zjawisko paraboliczności w polskiej prozie historycznej po 1956 roku. W centrum zainteresowań znalazły się tu powieści Hanny Malewskiej, Władysława Terleckiego, Kazimierza Brandysa, a także eseistyka historyczna Jarosława Marka Rymkiewicza, Pawła Jasienicy czy Tomasza Łubieńskiego. Praca składa się z dwóch części. Pierwsza z nich traktuje o konkretyzującym, czyli politycznym wymiarze projektowanej przez omawiane teksty paraboliczności, która staje się dyskursem na temat rzeczywistości PRL-u. Osią konstrukcyjną jest tu wyodrębnienie dwóch typów literackiej metodologii – wyjaśniania współczesności na zasadzie genetyczno-przyczynowej oraz modelowej. Zagadnienie zostało tu potraktowane od strony problemowej. Porusza się więc kwestię politycznego podłoża Polski Ludowej, a także kwestie ideologii komunistycznego państwa i dialektyki postaw wobec władzy. Metodologia badawcza została w tym przypadku oparta o współczesną filozofię polityczną (I. Berlin, F. A. von Hayek, J. Habermas i inni), myśl postkolonialną i założenia Nowego Historycyzmu. Z kolei drugą część dysertacji poświęcono uniwersalizującemu poziomowi znaczeń, a więc głównie filozoficznym konotacjom paraboliczności. W centrum znalazła się tu analiza funkcjonowania horyzontalnej i wertykalnej struktury alegorii w obrębie najnowszych projektów w egzystencjalnych i historiozoficznych.

4

a) **CZERKIES Tamara**

b) Tekst literacki jako narzędzie w kształceniu językowym cudzoziemców (z uwzględnieniem sprawności czytania w języku polskim jako obcym)

c) Kompetencja komunikacyjna, kulturowa, literacka, dyskurs

d) 15 XII 2010

e) prof. dr hab. Władysław Miodunka

f) prof. dr hab. Grażyna Zarzycka (UŁ), prof. dr hab. Jadwiga Kowalik (UJ)

g) 28 IX 2011

h) Celem rozprawy było sprawdzenie, w jaki sposób nauczyciele języka polskiego jako obcego wykorzystują literaturę podczas zajęć oraz czy prowokują studentów do kreatywności i podjęcia dialogu z tekstem literackim? Dialog/dyskurs powinien stanowić efekt wysiłków nauczyciela. Spotkanie z literaturą pomaga uczącym się budować tożsamość oraz rozpocząć negocjację z nową kulturą, by lepiej ją zrozumieć i znaleźć w niej miejsce dla siebie „trzecie miejsce”, stąd nazwa „kultura trzeciego miejsca”. W procesie tym ważna jest rola nauczyciela, który powinien zmienić się z mentora w pomocnika.

Rozprawa składa się z siedmiu rozdziałów, które układają się w dwie części – teoretyczną (rozdziały I–V) oraz część badawczą (rozdziały VI–VII).

Aby sprawdzić, jak nauczyciele wykorzystują teksty literackie podczas zajęć postawiono kilka ważnych pytań:

1. W jakim celu nauczyciele stosują tekst literacki na zajęciach?
2. Według jakich strategii uczący pracują z tekstem literackim?
3. Czy wykorzystanie tekstu literackiego na zajęciach zachęca uczących się do samodzielnej lektury?
4. Czy długość kursu (liczba godzin) ma związek z wykorzystaniem przez nauczycieli na zajęciach tekstu literackiego?
5. Czy nauczyciele uzależniają wykorzystanie tekstu literackiego od poziomu znajomości języka polskiego przez studentów?

Analiza pokazała, że chociaż często, to nie według przemyślanego planu odbywają się lekcje z literaturą w języku polskim jako obcym. Potwierdzają to m. in.:

- brak powiązania pomiędzy długością kursu językowego a stosowaniem przez uczących tekstów literackich,
- różnica w ocenie siły motywacyjnej tekstu w obu grupach – nauczycieli i studentów,
- wykorzystywanie przez uczących literatury jako ozdobnika, który często załączany jest w takim charakterze w książkach - bez stosownych ćwiczeń,
- przyjmowanie przez uczącego roli mentora przekazującego informacje i nie zwracającego uwagi na to czy poznawany tekst literacki zainteresował uczącego się, nieinformowanie go, z jakim tekstem pracuje,

podawanie studentom wiedzy nieistotnej z punktu widzenia zajęć językowych (gatunek, epoka).

5

a) **DRĄG Katarzyna**

b) Kajetan Abgarowicz (Abgar-Sołtan) w galicyjskim tyglu etnicznym, narodowym i społecznym

c) historia literatury XIX w., wielokulturowość, pogranicze, Galicja, Ukraina w XIX w.

d) 23 I 2008

e) prof. dr hab. Franciszek Ziejka

f) prof. dr hab. Czesław Kłak (UR), dr hab. Krzysztof Zajas (UJ)

g) 29 VI 2011

h) Praca poświęcona jest postaci i twórczości Kajetana Abgarowicza (1856-1909) – Polakowi ormiańskiego pochodzenia. Monografia Kajetana Abgarowicza w kontekście współczesnej mu galicyjskiej prozy jest próbą przypomnienia karty życia i pisarstwa autora popularnego w swoich czasach, szybko zapomnianego, który nie przechodził jednak obojętnie obok zagadnień etnicznych i narodowych. Analiza jego twórczości jest ukazana na tle

wieloetnicznego świata Galicji XIX wieku. Do kluczowych zagadnień rozprawy należą kwestie pogranicza, wielokulturowości, wielowyznaniowości. Praca zawiera rozważania teoretyczne na temat kategorii pogranicza, nowego historycyzmu, etniczności, tożsamości i obcości oraz stereotypów. Część druga poświęcona jest próbie stworzenia portretu pisarza. Część trzecia dotyczy obrazu poszczególnych grup wchodzących w skład galicyjskiego tygla etnicznego i narodowego w twórczości literackiej Abgarowicza (i innych twórców epoki): Ormian, Rusinów/Ukraińców, Hucułów, Żydów, Rosjan. Ostatnia część pracy przedstawia przemiany społeczne i obyczajowe zawarte w literaturze drugiej połowy XIX wieku – ze szczególnym uwzględnieniem relacji pomiędzy gromadą a dworem i zmian modelu rodziny.

6

a) **FLUDA-KROKOS Agnieszka**

b) Słownictwo z zakresu dawnej kultury materialnej w „Nowym wielkim dykcyjnarzu francusko-łacińsko-polskim” Piotra Daneta i Franciszka Koli z lat 1743-45

c) leksykologia, kultura materialna, słownictwo XVIII w., Danet

d) 25 IV 2007

e) prof. dr hab. Aleksander Zajda

f) prof. dr hab. Bogdan Walczak (UAM), prof. dr hab. Bogusław Dunaj (UJ)

g) 29 VI 2011

h) Opracowanie obejmuje 1173 wyrazy (rzeczowniki) z zakresu słownictwa XVIII-wiecznego, dotyczącego kultury materialnej, wyekscerpowanego z *Nowego wielkiego dykcyjnarza francusko-łacińsko-polskiego* Piotra Daneta i Franciszka Koli z lat 1743-45. Jest to jednocześnie pierwsza polskojęzyczna tak obszerna rozprawa poświęcona analizie językoznawczej źródła. Zgromadzony zasób językowy został pogrupowany w dziesięciu kregach tematycznych (Mieszkanie i jego wyposażenie, Budownictwo, Rzemiosło, Odzież, Militaria, Pożywienie, Gospodarstwo, Kultura i rozrywka, Transport, Nazwy inne), a w ich obrębie poddany analizie językoznawczej, polegające na podaniu źródeł nominacji (wydzielono zapożyczenia oraz wyrazy rodzime, te zaś podzielono na derywaty semantyczne, morfologiczne, paradygmatyczne i syntaktyczne). Obecność omówionych leksemów sprawdzono w dziewięciu innych słownikach języka polskiego: *Słowniku staropolskim*, *Słowniku polszczyzny XVI wieku*, dykcyjnarzu Mączyńskiego z roku 1564, słowniku Knapiusza z roku 1643, *Nowym dykcyjnarzu* Troca z roku 1764, *Słowniku języka polskiego* Lindego z lat 1807-1814, *Słowniku warszawskim* pod red. Karłowicza, Kryńskiego i Niedźwiedzkiego z lat 1900-1927, słowniku Doroszewskiego z lat 1958-1969 i *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* z roku 2008. Porównanie to pozwoliło na ustalenie żywotności zgromadzonego słownictwa – przykładowo *Słownik staropolski* odnotował aż 662 z 1173 wyrazów, zaś 465 z badanego zasobu zaświadczone we wszystkich słownikach, Danet z kolei odnotował 21 wyrazów, których nie odnaleziono w pozostałych. Spośród 1173 jednostek 441 wyrazów to zapożyczenia, wśród których najliczniejszą grupę stanowią germanizmy.

7

a) **GRUCHAŁA Wojciech**

b) Kompleks Jonasza. Obraz Rosji w prozie Młodej Polski

c) Rosja, obrazowanie, Młoda Polska, Żeromski, Brzozowski

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Ewa Miodońska-Brookes

f) prof. dr hab. Józef Bachórz, dr hab. Krzysztof Zajas (UJ)

g) 21 XII 2011

h) Rozprawa dotyczy językowych sposobów przedstawiania Rosji jako tematu literatury przełomu XIX i XX wieku. Ujmując zagadnienie od strony skomplikowanych uwarunkowań komunikacji literackiej, ze szczególnym uwzględnieniem ingerencji cenzury, autor wskazuje na zmieniające się elementy poetyki prozatorskiej w literackiej refleksji na temat imperium rosyjskiego w momencie zbliżającej się wolności Polski oraz pierwszych ruchów rewolucyjnych. Szerokim tłem wypowiedzi są stereotypy utrwalone w literaturze popularnej reprezentowanej przez M. Rodziewiczównę, zaś kontrapunktem dla wizji Żeromskiego jest twórczość Brzozowskiego. Wskazując na zakorzenienie w świecie „wysadzonych z siodła” autor odwołuje się do związków z tradycyjnymi problemami literatury wieku XIX, od których łatwiej było uciec w dyskursywnych formach wypowiedzi niż w prozie artystycznej. Trwając w świecie szlacheckich ostatków wymienieni pisarze nie byli w stanie sformułować nowej definicji własnej tożsamości, choć z niedostatków istniejących formuł zdawali sobie sprawę i próbowali stworzyć projekt człowieka na miarę suwerennej ojczyzny. Rozważania zamykają uwagi poświęcone Wacławowi Berentowi, jako przedstawicielowi nurtu modernistycznego, który wobec problemów społecznych i narodowych początku wieku XX zdefiniował problem polskości.

8

a) **HERCHEL Małgorzata**

b) Językowo-kulturowy obraz świata wpisany w inskrypcje nagrobne cmentarzy wiejskich (na przykładzie wybranych wsi małopolskich)

c) językowy obraz świata, etnolingwistyka, inskrypcje nagrobne, kultura ludowa

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Halina Kurek

f) doc. Anna Tyrpa (PAN Kraków), prof. dr hab. Władysław Śliwiński (UJ)

g) 27 IV 2011

h) Celem pracy jest rekonstrukcja językowo-kulturowego obrazu świata utrwalona w inskrypcjach nagrobnych. Materiał badawczy, zgromadzony w latach 2004-2010, pochodzi ze 110 wsi Małopolski, przy czym pod terminem tym kryje się nie obszar administracyjny, ale teren objęty dialektem małopolskim w granicach wyznaczonych przez Karola Dejną.

W rozprawie podjęto szereg kwestii związanych z eschatologią. Wśród analizowanych pojęć, kategoryzowanych z punktu widzenia przedstawicieli wiejskiego obszaru językowo-kulturowego, znalazły się: śmierć, zaświaty, Bóg oraz Maryja. Osobny rozdział poświęcono również językowemu wizerunkowi osoby zmarłej, kategoryzowanemu z perspektywy rodzinno-domowej oraz społecznej, a także licznym metaforom, istotnie profilującym obraz osoby zmarłej. Odrębną część rozprawy zajmuje językowo-kulturowy obraz życia.

Przynależność badanego materiału do wiejskiego obszaru językowo-kulturowego zdecydowała o tym, iż zbadano związek pomiędzy zawartym w inskrypcjach obrazem świata a lokalizacją cmentarza względem większych aglomeracji miejskich. Wskazano także zawarte w epitafiach cechy gwarowe.

9

a) **HUDYKA Viktoryia**

b) Słownictwo języka polskiego w Grodnie

c) Białoruś, słownictwo, polszczyzna grodzieńska

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Bogusław Dunaj

f) prof. dr hab. Kazimierz Ożóg (UR), prof. dr hab. Aleksander Zajda (UJ)

g) 25 V 2011

h) Niniejsza rozprawa doktorska stanowi próbę przedstawienia stanu współczesnego języka polskiego Polaków mieszkających w Grodnie na Białorusi.

Praca składa się z dwóch zasadniczych części: części teoretycznej i słownika.

Część teoretyczna zawiera opis historii społeczności polskojęzycznej, sytuacji socjolingwistycznej na badanym terenie oraz najważniejszych cech językowych charakteryzujących tę polszczyznę. Wpływy rosyjskie oraz białoruskie powodują, że do wypowiedzi wprowadzane są cechy rosyjskie oraz białoruskie. Występują one w większym lub mniejszym stopniu u wszystkich mówiących, gdyż włączanie tych cech do systemu językowego polszczyzny odbywało się w ciągu wielowiekowego kontaktu z rosyjskim oraz białoruskim otoczeniem językowym. Tego typu kontakty spowodowały przebudowę systemu, wprowadzając pewne elementy z drugiego języka na poziomie fleksyjnym, morfologicznym, leksykalnym.

Część druga rozprawy zawiera słownik. Powstał on na podstawie materiału gromadzonego w ciągu 6 lat, poczynając od roku 2003. W słowniku przedstawiono wyrazy charakteryzujące dzisiejszy język polski w Grodnie z jego regionalizmami i archaizmami, a również powszechnie używanymi zapożyczeniami – rusycyzmami i białorutenizmami.

Poczynione przez mnie badania wykazały, że język polski w Grodnie ma postać zbliżoną do języka ogólnopolskiego.

10

a) **JANKOWICZ Grzegorz**

b) Czy wiersz może być zbawiony? Etyczno-polityczny paradygmat modernizmu w kontekście współczesnych dyskusji filozoficzno-literackich

c) modernizm, literatura nowoczesna, estetyka, etyka, polityka literatury

d) 16 VI 2003

e) prof. dr hab. Michał Paweł Markowski

f) prof. dr hab. Tadeusz Sławek (UŚ), prof. dr hab. Piotr Śliwiński (UAM)

g) 30 XI 2011

h) Tematem rozprawy jest literatura nowoczesna w swych trzech wymiarach: estetycznym, etycznym i politycznym. Chodzi o analizę pewnej koncepcji estetycznej (znanej pod różnymi nazwami: estetyki czystej, autonomicznej, formalistycznej lub materialistycznej), która odegrała bardzo istotną rolę w rozwoju zachodniej literatury. Ów estetyczny paradygmat modernizmu (jeden z kilku paradygmatów, które składają się na nowoczesność) przedstawiany jest zazwyczaj jako przykład antypolitycznego, antyspołecznego i antyideologicznego myślenia o literaturze. Przeciwstawia mu się te projekty literackie, które otwarcie manifestują swe zaangażowanie w sprawy społeczno-polityczne. To tradycyjne ujęcie, w którym mamy do czynienia albo z autonomią literatury, albo z jej zaangażowaniem, nie pozwala zrozumieć politycznego wymiaru pewnych modernistycznych praktyk literackich, które wciąż stanowią ważny punkt odniesienia dla współczesnych twórców. Głównym celem rozprawy jest zmiana sposobu myślenia o wspomnianej – estetycznej – koncepcji literackiej.

Jest to nie tyle „rozprawa o” modernistycznym doświadczeniu literatury czy też estetycznej rewolucji, która dokonała się na przełomie wieków XIX i XX (a jej konsekwencje rzutowały na cały wiek XX), ile ponad wszystko „rozprawa z” impasem nowoczesności, który polega na tym, że to, co było, oddzielamy od tego, co będzie, wzdłuż linii niemożliwości, zwątpienia i negatywności (*casus* wielu dwudziestowiecznych projektów literackich, teoretycznych i filozoficznych). Wcześniej ten próg wyznaczała obietnica zmiany – rzucona w przyszłość granica, po przekroczeniu której miały zostać uruchomione nowe możliwości pisania i

odpowiadające im nowe formy indywidualnego i zbiorowego życia. Drugim istotnym celem dysertacji jest przygotowanie dyskursu, w którym sformułowanie owej obietnicy stanie się na powrót możliwe

11

a) **JANOWSKA Ewelina**

b) Kasjan Sakowicz jako polemista religijny I połowy XVII wieku w Rzeczypospolitej

c) Literatura polemiczna, dialog międzywyznaniowy, prawosławie, katolicyzm, łacińsko-bizantyńskie pogranicze kulturowe

d) 27 VI 2007

e) dr hab. Marek Melnyk

f) prof. dr hab. Teresa Chynczewska-Hennel (UW), prof. dr hab. Andrzej Borowski (UJ)

g) 21 XII 2011

h) Praca doktorska pt. „Kasjan Sakowicz jako polemista religijny I połowy XVII wieku w Rzeczypospolitej” została poświęcona analizie myśli polemicznej Kasjana Kaliksta Sakowicza z uwzględnieniem kontekstu historyczno-kulturowego. W rozdziale pierwszym podjęto próbę przedstawienia życia i działalności pisarskiej Sakowicza. Ze względu na ubogi stan źródeł dotyczący polemisty wykorzystano także informacje autobiograficzne zawarte w jego dziełach, a także opinie innych polemistów, m.in. Piotra Mohyły, Sylwestra Kossowa. W rozdziale drugim wyodrębniono prace drukowane przedstawicieli poszczególnych konfesji: katolików obrządku łacińskiego, prawosławnych i unitów. Uwzględniono także pisma anonimowe drukowane bądź rękopiśmienne, tworzone głównie przez pisarzy prawosławnych. Dostrzeżono również obecność mniej znanych pisarzy tworzących ten rodzaj literatury. W rozdziale trzecim zaprezentowano główne zagadnienia podejmowane przez Sakowicza w jego pracach polemicznych, m.in. reforma kalendarza juliańskiego i jej skutki w życiu mieszkańców dawnej Rzeczypospolitej, krytyka wschodniej sakramentologii i praktyki liturgicznej. Zwrócono uwagę na problematykę eklezjologiczną (prawdziwość i wyższość Kościoła katolickiego nad Kościołem prawosławnym, prymat papieża), a także na kwestie społeczne. Rozdział czwarty to analiza pism polemicznych Sakowicza jako przykładu tekstów sztuki oratorskiej. Szczególną uwagę zwrócono na kwestię zastosowania przez pisarza ówczesnej praktyki budowania tekstów polemicznych, typologii gatunkowej jego dzieł, wykorzystania w nich środków stylistyczno-językowych

12

a) **KOCOT Anna**

b) Kształt typograficzny szesnastowiecznych druków krakowskich – oficyny Floriana Unglera i Macieja Wirzbięty

c) historia książki, drukarstwo polskie XVI w., Florian Ungler, Maciej Wirzbięta, typografia

d) 27 VI 2007

e) prof. UJ Janusz Gruchała

f) prof. dr hab. Paulina Buchwald-Pelc (Biblioteka Narodowa), prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk (UJ)

g) 28 IX 2011

h) Porównanie publikacji reprezentatywnych dla pierwszej i drugiej połowy XVI stulecia impresorów krakowskich – Floriana Unglera i Macieja Wirzbięty – pozwoliło zaobserwować rozwój kształtu typograficznego miejscowych druków w tym okresie. Zmianie uległy m.in.: architektura książki, zasób czcionek i materiał zdobniczo-ilustracyjny, układ strony i rozmieszczenie na niej elementów ozdobnych. Dobór formatu coraz częściej wiązał się z

tematyką druku, wypracowano również ściśle zasady używania poszczególnych krojów pism. Stopniowo pojawiły się nowe sposoby oznaczania początku akapitu, a kształt typograficzny zaczął odzwierciedlać wewnętrzną strukturę tekstu. Utrwały się rozmaite „style” składu prozy i poezji. W drugiej połowie stulecia w nagłówkach i zakończeniach rozdziałów przeważał ozdobny skład *en cul-de-lampe*, a masywne drzeworytowe inicjały i ramy zastąpiono bardziej subtelnymi elementami. Wykształciły się pewne wyznaczniki edycji luksusowych i „serii wydawniczych”, wprowadzono też i rozwinięto mechanizmy ułatwiające lekturę (paginację lub foliację, indeksy, errata, przypisy). Estetyka druku stała się ważniejsza niż oszczędność papieru, a książka drukowana przyjęła znany współczesnemu czytelnikowi kształt

13

a) **KOSIŃSKA-ZAGAJEWSKA Małgorzata**

b) Językowe obrazy katastrof naturalnych we współczesnej prasie polskiej na przykładzie powodzi stulecia w Polsce, fali tsunami w Azji Południowo-Wschodniej oraz huraganu Katrina w USA

c) Język prasy, dyskurs prasowy, mediatyzacja

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Władysław Śliwiński

f) prof. dr hab. Kazimierz Ożóg (UR), prof. dr hab. Janina Labocha (UJ)

g) 23 II 2011

h) W dysertacji przedstawiony został językowy obraz katastrofy naturalnej (powodzi) we współczesnej polskiej prasie. Obraz ten został zbadany na podstawie artykułów opisujących trzy katastrofy – powódź stulecia w Polsce, tsunami w Azji oraz huragan Katrina w USA – w dwóch typach publikatorów: ogólnopolskim dzienniku informacyjnym i tygodniku. Różnorodny dobór katastrof i publikatorów pozwala pokazać możliwe semantyczne, dyskursywne i funkcjonalne warianty sposobów obrazowania determinujące powstawanie komunikacyjnych interpretacji obrazu świata (kulturowy i fizyczny dystans, częstość kontaktu między prasowym nadawcą i odbiorcą, nadrzędną intencję tekstu – informatywną lub opiniotwórczą). Analizy prowadzą do precyzyjnego scharakteryzowania struktury prasowego obrazu katastrofy oraz komunikacyjnego mechanizmu językowej kreacji świata w prasie, który przekształca systemowy obraz w jego komunikacyjną interpretację w tekście – konkretną reprezentację determinowaną przez funkcje stylu publicystycznego (informowanie o ważnych, aktualnych faktach) oraz intencje podmiotu prasowego dyskursu (cele perswazyjne, komercyjne).

14

a) **KRZYŃSKA-NAWROCKA Eliza**

b) Ciemne terytoria. Modernistyczna koncepcja człowieka i świata w prozie Stefana Grabińskiego

c) antropologia, świat, obcość, modernizm, Grabiński

d) 16 XII 2009

e) prof. dr hab. Marian Stala

f) prof. dr hab. Paweł Próchniak (UP), prof. dr hab. Stanisław Jaworski (UJ)

g) 21 XII 2011

h) Tematem mojej rozprawy doktorskiej jest twórczość prozatorska Stefana Grabińskiego. Centrum moich zainteresowań jest rzeczywistość i pojawiający się w niej człowiek ukazane w

też twórczości. Rozprawa składa się, oprócz wstępu i zakończenia z dwóch zasadniczych części.

We *Wstępie* dokonany zostaje krótki przegląd dotychczasowych rozpoznań prozy Grabińskiego, określona zostaje sytuacja badawcza autora, wreszcie ustalony zostaje zakres badań. Stefan Grabiński jest jednym z najbardziej zagadkowych, niedocenianych i zapomnianych pisarzy. Zamierzeniem mojej rozprawy jest odczytanie na nowo, zreinterpretowanie tego niesamowitego pisarza.

Część pierwsza zatytułowana *Człowiek* zawiera rozważania dotyczące problemu antropologii prozatorskiej Stefana Grabińskiego. Rozważania te poprowadzone zostają na dwóch poziomach: pierwszy z nich dotyczy cielesności jako prymarnego wymiaru bycia, drugi koncepcji podmiotu i podmiotowości. Omawiam różne możliwości zaistnienia człowieka m. in.: sobowtóry (duchowe i fizyczne), duchy, kobiety, mężczyzn, potwory. W części pierwszej omawiam najbardziej wyraziste motywy, powracające w kolejnych utworach Grabińskiego: m.in.: problem tożsamości, obcości, relacje pomiędzy kobietą a mężczyzną; nadnaturalne przyczyny obłędu i fatalny demonizm kobiet (motyw *femme fatale*).

Część druga zatytułowana *Świat* skupia się na problematyce kreowania i opisu rzeczywistości w prozie Grabińskiego. Szczególna uwaga została zwrócona na tzw. przestrzenie przemienione, zagadnienie zmienności świata oraz istnienie zaburzeń rzeczywistości lub rzeczywistości równoległych, wielość rzeczywistości i związany z tym problem rzeczywistości, w której człowiek jest samotny, czuje się obco wobec otaczającego go świata. *Zakończenie* stanowi zwięzłą rekapitulację analiz zawartych w rozprawie, przede wszystkim jednak zostają w nim wskazane inne możliwe sposoby opisu prozy Stefana Grabińskiego.

15

a) MIŚKOWIEC Anna

b) Między naturą a historią. Pieniny w piśmiennictwie polskim 1830-1914. Zagadnienia wybrane

c) historia literatury polskiej, literatura góraska, podróżopisarstwo, pejzaż

d) 29 III 2006

e) prof. dr hab. Franciszek Ziejka

f) prof. dr hab. Jacek Kolbuszewski (UWr.), prof. dr hab. Marian Stala (UJ)

g) 1 XII 2011

h) Praca jest próbą oglądu literackich kreacji Pienin powstałych w latach 1830-1914. Rozważania odnoszą się do dwóch podstawowych zjawisk determinujących kształt przedstawiń tego obszaru – natury i historii. Część pierwsza poświęcona jest sposobom funkcjonowania fenomenu przyrodniczego, część druga przynosi omówienie tekstów związanych z zamkiem czorsztyńskim (od analizy wariantów „pejzażu z ruiną” po przegląd form wykorzystania historii i legendy miejsca jako materii tekstów literackich). W wybranych wypadkach kontekstem uczyniono dzieła średniowiecznych historiografów oraz ustalenia dziewiętnastowiecznych badaczy i inwentaryzatorów. Część trzecia poświęcona jest funkcjonowaniu podań pienińskich związanych z kultem świętej Kingi w wybranym piśmiennictwie. Ostatnią część stanowi aneks prezentujący pienińską twórczość Jana Wiktora. Celem rozdziału jest pokazanie pisarza jako spadkobiercy i szczególnego kontynuatora dziewiętnastowiecznego dziedzic twa literatury.

16

a) NOSZCZYK Iga

- b) Retoryka seksualności. Seksualne fundamenty podmiotu w powieściach Witolda Gombrowicza
- c) psychoanaliza, podmiotowość, seksualność, Witold Gombrowicz
- d) 22 X 2008
- e) prof. dr hab. Michał Paweł Markowski
- f) prof. dr hab. Krzysztof Kłosiński (UŚ), prof. UJ Anna Burzyńska
- g) 30 XI 2011
- h) Praca ma na celu przedstawienie takiej koncepcji podmiotowości – w kontekście antropologicznym i literaturoznawczym – która ufundowana jest na seksualności. Łącząc analizę psychoanalitycznych dyskursów teoretycznych (Zygmunta Freuda i Julii Kristevy) z interpretacją powieści Witolda Gombrowicza, autorka pokazuje sposoby, na jakie panseksualny podmiot zaprezentowany w teoriach psychoanalitycznych pojawia się i funkcjonuje w tekście literackim. Pierwsze dwie, teoretyczne części pracy przedstawiają idee i najważniejsze kategorie teorii Freuda (panseksualizm, perwersja, nieświadomość, afektywność) i Kristevy (rejstry semiotycznego i symbolicznego, proces *signifiance*), wiążących kwestie ciała, popędu, afektu i seksualności ludzkiej z językowym funkcjonowaniem człowieka w świecie kultury. W części trzeciej, poświęconej powieściom Gombrowicza (*Trans-Atlantyk*, *Pornografia*, *Ferdydurke* i *Kosmos*), autorka interpretuje tworzona w literaturze podmiotowość wedle klucza psychoanalitycznego, odczytując seksualne motywacje w słowach i działaniach najważniejszych Gombrowiczowskich podmiotów. Takie ujęcie pozwala przeczytać powieści Gombrowicza na nowy, „zseksualizowany” sposób i w czysto językowych, literackich twórcach odnaleźć to, co je zrodziło, a co znajduje się przed i poza językiem – w ciele, w afekcie i w pierwotnej wobec języka seksualności.

17

- a) **PIECH-KLIKOWICZ Aneta**
- b) Relacje „Ja” – „Ty” w twórczości Ewy Lipskiej
- c) Ewa Lipska, poezja polska, śmierć, kryzys relacji międzyludzkich, odpowiedzialność
- d) 23 I 2008
- e) prof. dr hab. Anna Czabanowska-Wróbel
- f) prof. dr hab. Anna Legeżyńska (UAM), prof. dr hab. Aleksander Fiut (UJ)
- g) 30 III 2011
- h) Praca podejmuje jeden z kluczowych problemów w twórczości Ewy Lipskiej, jakim jest zagadnienie międzyludzkiej komunikacji. Poprzez zaburzenia dialogu, rozumianego w sensie Buberowskim jako „zwrócenie ku sobie”, „wzajemność wewnętrznego działania” – opisuje Lipska tak znamienne dla współczesności samotność i niepokój człowieka. Nie umiając im sprostać, ludzkość ucieka w namiastkę kontaktu z drugim: w doświadczenie ciał ocierających się o siebie w dyskotekę czy w posłuszeństwo ideologii. Dostrzegając zagrożenia miłości, autorka *Pogłosu* wciąż na nowo tworzy jej poetyckie definicje. Podmiot jej twórczości czuje się odpowiedzialny za bliskość, której między współczesnymi ludźmi coraz mniej. Podobnie jak kochankowie z obrazu René Magritte’a, bohaterowie utworów Lipskiej stają wobec drugiego, który powinien być im najbliższy, odgradzeni tajemniczą zasłoną, utrudniającą, a nawet niweczącą możliwość porozumienia.
Wobec śmierci Boga ogłoszonej przez Nietzschego, w twórczości Lipskiej właśnie na pocie ciąży moralny obowiązek troski o najsłabszych, najbardziej naiwnych, bezsilnych. To jemu przypisana jest odpowiedzialność za ich nadzieję. Zadanie poety z góry skazane jest jednak na niepowodzenie, ponieważ zmagając się z siłami potężniejszymi od siebie ma do dyspozycji jedynie lęk, dar widzenia i język.

a) **PRIZEL-KANIA Adriana Joanna**

b) Rozwijanie i testowanie sprawności rozumienia ze słuchu w języku polskim jako obcym na poziomie B2 z uwzględnieniem rezultatów egzaminów certyfikatowych

c) słuchanie, tekst mówiony, certyfikacja, kompetencja komunikacyjna

d) 23 V 2007

e) prof. dr hab. Władysław Miodunka

f) prof. dr hab. Urszula Żydek-Bednarczuk (UŚ), prof. dr hab. Jadwiga Kowalik (UJ)

g) 21 XII 2011

h) Celem rozprawy jest udzielenie odpowiedzi na dwa pytania: jak efektywnie kształcić rozumienie ze słuchu i jak rzetelnie sprawdzać opanowanie tej sprawności. Praca składa się z czterech części, z których dwie pierwsze stanowią wprowadzenie teoretyczne.

Rozdział III. to prezentacja autorskiego modelu rozwijania sprawności rozumienia polszczyzny mówionej. Podstawą ustalenia i opisu poszczególnych jego elementów są najważniejsze teorie i badania z zakresu psycholingwistyki, metodyki oraz językoznawstwa oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w grupie 260 obcokrajowców uczących się języka polskiego. Kształcenie opiera się na stosowaniu tekstów spełniających kryterium autentyczności języka i realizacji fonicznej, zadaniach odpowiadających warunkom autentyczności sytuacyjnej i interakcyjnej oraz systematycznym wdrażaniu strategii rozumienia za pomocą odpowiednich technik pracy. Podkreślam się także konieczność kształcenia wrażliwości fonologicznej.

Rozdział IV. dotyczy testowania słuchania – doboru tekstów oraz konstrukcji zadań. Analizie porównawczej poddano teksty stosowane w certyfikacji języka polskiego i angielskiego. Zbadano: poziom komunikowania, formę językową, typ kontaktu, typ rozwinięcia tematycznego, funkcję przekazu oraz odmianę języka. Rezultaty badań jakościowych wykorzystano w zestawieniu ilościowym, wskazując w ten sposób różnice w doborze tekstów do testowania języka polskiego i angielskiego. Porównano także strukturę egzaminów polskich i angielskich oraz sposób konstrukcji zadań. Wnioski pozwolą wprowadzić zmiany w polskim systemie certyfikacji.

a) **ROŻEK-SIERACZYŃSKA Jadwiga**

b) Krystyna Zachwatowicz – scenografie teatralne

c) Zachwatowicz, scenografia

d) 3 X 2007

e) dr hab. Joanna Walaszek

f) prof. dr hab. Maria Prussak (IBL PAN), dr hab. Katarzyna Fazan (UJ)

g) 21 XII 2011

h) Praca jest monografią twórczości scenograficznej Krystyny Zachwatowicz. Zawiera obszerny materiał związany z opisem i analizą wybranych spektakli, które Zachwatowicz współtworzyła z najwybitniejszymi reżyserami w polskim powojennym teatrze – Jerzym Jarockim, Jerzym Krasowskim, Krystyną Skuszanką, Konradem Swinarskim i Andrzejem Wajdą. Autorka pracy analizuje źródła inspiracji, zasady tworzenia i sposób funkcjonowania scenografii Zachwatowicz w całości dzieła teatralnego. W opisie, analizie i interpretacji porusza zagadnienia współpracy scenografki z reżyserem (wzajemnych wpływów i inspiracji), jej własnej interpretacji dzieła literackiego, pracy koncepcyjnej podczas przygotowywania projektu (poszukiwania pomysłu, materii najbardziej adekwatnej do

wizualnej interpretacji), kolejnych etapów realizacji. W tok wywodu włączone zostały rozdziały poświęcone biografii artystki, opisujące jej twórczość aktorską (w krakowskiej „Piwnicy pod Baranami”, filmach Andrzeja Wajdy) oraz działalność pedagogiczną w krakowskiej ASP. Rozprawę zamyka spis wszystkich teatralnych scenografii Zachwatowicz, wykaz jej teatralnych angaży oraz indeks nazwisk.

20

a) **SKUCHA Mateusz**

b) Męskość i kobiecość w późnym pisarstwie Józefa Ignacego Kraszewskiego

c) Kraszewski, gender, krytyka feministyczna, męskość, kobiecość

d) 31 V 2006

e) prof. UJ Anna Burzyńska

f) prof. dr hab. Krystyna Kłosińska (UŚ), prof. dr hab. Anna Czabanowska-Wróbel (UJ)

g) 15 IV 2011

h) Tematem rozprawy jest męskość i kobiecość w późnym pisarstwie J.I. Kraszewskiego. Jest to próba odczytania jego dzieł na nowo – przy pomocy języka krytyki literackiej „wrażliwej na płęć”. Zmierzam tutaj nie tyle do opisanie różnych typów mężczyzn i kobiet, pojawiających się w jego tekstach, ile do odpowiedzi na pytanie, jakie zmiany w pojmowaniu męskości i kobiecości zarejestrował Kraszewski w utworach. Próbuję więc przeczytać te powieści, wykorzystując metodologię wypracowaną na gruncie krytyki feministycznej i genderowej (reprezentowanej m.in. przez: Irigaray, Kristevą, Cixous, Kolodny, Showalter, Miller, Auerbach, Gilbert, Gubar, Schor, Connella, Mosse’a, Fortha i Kłosińska). Do interesujących mnie problemów należą: emancypacja kobiet, „handel kobietami i mężczyznami”, kobieca melancholia, zmiany stereotypowych ról genderowych, stylizacja ciała (również męskiego, figury płciowej subwersji, uzależnienie roli płciowej od klasy społecznej oraz kwestia kanonu, gatunku i konwencji literackiej. Zagadnienia te odszukuję w powieściach obyczajowych Kraszewskiego powstałych po 1863 r. (zwłaszcza w *Szalonej*, *Dzienniku Serafimy*, *Pamiętniku panicza*, *Adzie*, *Ładnym chłopcu* i *W starym piecu*). W świetle przeprowadzonych analiz Bolesławita okazuje się pisarzem niezwykle nowoczesnym, który znakomicie zdiagnozował zmiany ról płciowych w II poł. XIX wieku.

21

a) **ZIAJKA Beata**

b) Językowo-kulturowy obraz świata społeczności wiejskiej utrwalony w przydomkach i przydomkach (na przykładzie nieoficjalnych antroponimów mieszkańców Zagórza i wsi okolicznych w powiecie chrzanowskim)

c) językowo-kulturowy obraz świata, przezwisko i przydomek, entolingwistyka

d) 31 V 2006

e) prof. dr hab. Halina Kurek

f) prof. dr hab. Aleksandra Cieślikowa (IJP PAN), prof. dr hab. Zofia Cygal-Krupa (UJ)

g) 30 XI 2011

h) Celem pracy doktorskiej było odtworzenie językowo-kulturowego obrazu świata utrwalonego w przydomkach i przydomkach funkcjonujących w społeczności wiejskiej Zagórza i okolic w powiecie chrzanowskim. W wyniku kategoryzacji zebranego materiału onomastycznego wydzielono pięć pól znaczeniowych odnoszących się do istotnych elementów wiejskiej egzystencji: rodzina i dom, wspólnota pozarodzinna, praca, zachowania społeczne oraz wygląd zewnętrzny. Zgromadzony materiał badawczy pokazał, że priorytetowe miejsce w całokształcie ludzkiej egzystencji zajmuje rodzina. Utrwalone w

przezwoiskach przyzwyczajenia nazewnicze mieszkaców wsi w znacznym stopniu oddaja ich stereotypowe myslenie na temat roli i funkcji kobiety oraz mezczyzny w rodzinie. Ludowa codzienność to przede wszystkim praca. Wiejskie normy kulturowe przewiduja maksymalne zaangazowanie sie czlowieka w jej wykonywanie. Najwiecej nazw opisuje i charakteryzuje jednostke w aspekcie spolecznym. Liczne struktury jezykowe odzwierciedlaja spoleczna ocene roznorodnych ludzkich wad, ktore utrudniają, a czesto nawet uniemozliwiają kontakty wewnatrzspolnotowe. Wyjatkowo liczna grupe tworzą przezwoiska i przydomki związane z wyglądem czlowieka. W wiekszości są to miana pozbawione silnego ładunku emocjonalnego, co oznacza, że powierzchowność osoby ma znaczenie drugorzędne w stosunku do postaw moralnych i spolecznych.

Opracował Marian Zaczyński we współpracy z Elżbietą Król